

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

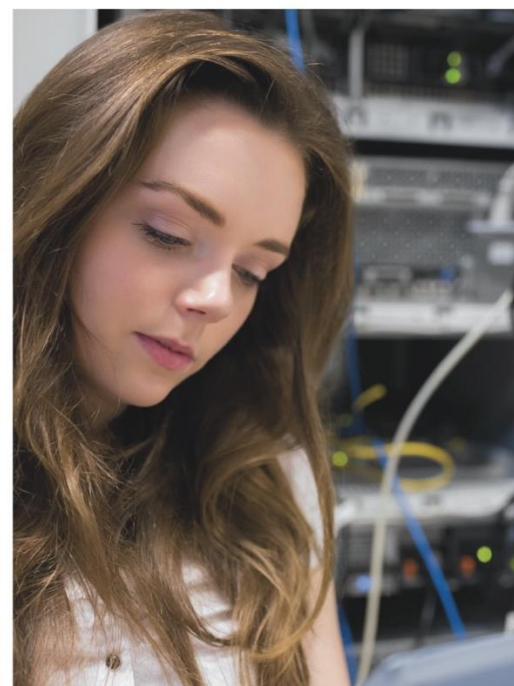
Södermanlands län

September 2016

Ett samarbete mellan:

företagarna

Swedbank och
Sparbankerna

Innehåll

Om småföretagsbarometern	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Södermanlands län	4
Det ekonomiska läget och näringslivsstrukturen	5
<i>Näringslivet i Södermanlands län</i>	6
Småföretagsbarometern – Södermanlands län	9
<i>Sysselsättning</i>	9
<i>Orderingång</i>	10
<i>Tackat nej till order</i>	12
<i>Omsättning</i>	12
<i>Konjunkturindikatorn</i>	14
<i>Lönsamhetsutvecklingen</i>	16
Expansionsutsikter och hinder för expansion	18
<i>Konjunkturrisiker</i>	21
<i>Politiska risker</i>	21
Södermanlands tre regioner.....	22
<i>Södermanlands tre regioner – sysselsättning</i>	22
<i>Södermanlands tre regioner – orderingång</i>	23
<i>Södermanlands tre regioner – omsättning</i>	23
<i>Södermanlands tre regioner – konjunkturindikatorn</i>	24
<i>Södermanlands tre regioner – lönsamhet</i>	25
Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet	26

Om småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 500 000 privata företag fördelade över hela landet. Sammanlagt har dessa företag omkring 2,1 miljoner sysselsatta. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern baseras på en grov indelning av företagen i industri¹- eller tjänsteföretag, detta för att siffrorna ska bli mer informativa då förutsättningarna för dessa två huvudgrupper av företag skiljer sig åt. Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

Företagarna

Sparbankernas Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ Industrisektorn inkluderar även byggnadsbranschen enligt Småföretagsbarometerens sektorindelning.

Sammanfattning av konjunkturläget i Södermanlands län

- **Småföretagskonjunktoren** i Södermanlands län är en av de svagare i riket. Det är enbart två län, Kronoberg och Norrbotten som uppvisar en svagare konjunkturindikator i årets mätning. I 2016 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 56 vilket är en klar förbättring från föregående års rapport med 38. Det är dock fortfarande en tredjeplats från botten och kan jämföras med rikets indikator på 80. Det beror främst på en kraftigt försvagad konjunktur för industriföretagen. Konjunkturindikatorn spås stiga väsentligt till i nivå med riket inom ett års sikt.
- **Sysselsättningstillväxten** är svagt positiv och man lämnar en negativ sysselsättningsutveckling bakom sig. Den svaga utvecklingen beror på en negativ utveckling i såväl tjänste- som industrisektorn. Totalt sett säger 21 procent av Södermanlands småföretag att man har ökat sin personalstyrka vilket är bra, det är dock 15 procent av företagen som dragit ned personal. Nettotalet landar på därmed på 6, vilket kan jämföras med rikets nettotal om 14. Förväntningarna framåt är emellertid optimistiska och företagen tror på en svagt ökad sysselsättning.
- **Orderingången** för länets småföretag har utvecklats svagt positivt sedan 2015. Nettotalet för orderingången i Södermanlands län ligger kvar på nettotalet 23 samtidigt som rikets nettotal går från 26 till 33.
- Den svaga utvecklingen beror främst på ett minskat antal order till industriföretagen. Sammantaget i länet är det 44 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 21 procent anger en vikande. Optimismen är stor framöver i båda sektorerna och på ett års sikt spår länets företag att landa strax under rikssnittet.
- **Omsättningstillväxten** i Södermanlands ökar i takt med riket, om än från en något låg nivå sedan 2015 med ett nettotal på 24 till årets undersökning då det landade på 27. Industrins utveckling är långt starkare än genomsnittet för riket samtidigt som tjänsteföretagens utveckling ligger en bit under den nivån och drar ned den totala indikatorn. Förväntningarna framöver är optimistiska för båda sektorerna och är i linje med riket.
- **Tillväxten av lönsamheten** i Södermanlands län har utvecklats svagt positivt och landar på ett nettotal på 18, strax under riket som har nettotalet 25. Det är framförallt tjänsteföretagen, med nettotalet 20, som driver den positiva utvecklingen i regionen medan utvecklingen hos industriföretagen med nettotal 10 är betydligt svagare.
- **Expansionsutsikterna** för företagen i Södermanlands län har utvecklats svagt positivt jämfört med riksgenomsnittet. Trots detta anser två tredjedelar av länets alla företag att de har goda utsikter att expandera på sikt.
- **Det största tillväxthindret** som Sörmlands småföretag upplever är att det är svårt att finna lämplig arbetskraft. Hela 30 procent av alla företag uppger detta som det största hindret, vilket är en fortsatt hög nivå och betydligt fler än i riket som helhet. Det är framförallt bland industriföretagen som uppger att det är svårt att finna lämplig arbetskraft, 46 procent jämfört med 24 procent bland tjänsteföretagen.
- **Den största politiska risken** är potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter vilket anges av 43 procent av alla företag i Södermanland. 18 procent av företagen ser även ökade skattekostnader som en risk.

Det ekonomiska läget och näringslivsstrukturen

I Sverige har konjunkturläget fortsatt att förbättrats och ekonomin har haft en bra utveckling under de senaste 12 månaderna med stigande sysselsättning och stark BNP-tillväxt. BNP har stigit till omkring fyra procent på årsbasis tack vare en starkt export, expansiv finanspolitik och en hög nivå på hushållens konsumtion, vilket ger en bra grund för fler jobb i små och medelstora företag under det kommande året. Under första delen av 2016 har den positiva BNP-utvecklingen emellertid mattats av med omkring en halv procent. Samtidigt finns det ljuspunkter med ökad produktion inom näringslivet och en fortsatt stabil hushållskonsumtion.

De svenska hushållen gynnas av stigande realinkomster, låga räntor och ökad sysselsättning. Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen och arbetslösheten stabiliserade sig på cirka åtta procent under flera år. Under 2015 började arbetslösheten att sjunka igen och under våren 2016 uppgår den till 6,3 procent i juli.² Även om arbetslösheten har sjunkit har tudelningen på arbetsmarknaden ökat, inte minst mellan inrikes och utrikesfödda. Arbetslösheten är också fortsatt hög bland lågutbildade unga och utlandsfödda. Samtidigt har Sverige lägst andel låglönejobb i EU och den största skillnaden i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda i OECD.

Arbetsmarknadsläget är därför bekymmersamt för grupper som står långt från arbetsmarknaden. Den internationella konkurrensen har blivit allt hårdare samtidigt som tjänstesektorn blivit allt viktigare för tillväxten och sysselsättningen. Lönekostnader och arbetsgivaravgifter är därför av avgörande betydelse för små och växande företags konkurrensmöjligheter.

Den svenska exporten har uppvisat en svagare återhämtning än vid tidigare konjunkturuppgångar, framför allt på grund av den svaga globala investeringstillväxten och en fortsatt prispress inom råvaruindustrin. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU. Dessutom utgör maskiner och insatsvaror till industri- och transportsektorn en stor del av den svenska exporten. Dessa sektorer drabbades hårt av försvagad efterfråga efter finanskrisen. Eftersom investeringarna hos Sveriges handelspartners i EU växer långsamt, riskerar tillväxten på den svenska exporten vara relativt svag även framöver.

Trots den starka konjunkturutvecklingen är finanspolitiken expansiv med ökade offentliga utgifter. Bidragande faktorer är bl.a. flyktinginvandring och satsningar i offentlig sektor och på infrastruktur, framförallt bostadsbyggande. Den expansiva finanspolitiken resulterar i en del ofinansierade reformer, vilket i sin tur minskar det strukturella sparandet. Därför kan det förväntas att finanspolitiken blir något mer åtstramande framöver.

Den internationella konjunkturen är fortfarande svag och vägen till konjunkturåterhämtning har varit skakig. Det alltför låga resursutnyttjandet och en låg inflation har bidragit till en exceptionellt expansiv penningpolitik, något som kommer att präglade utvecklingen de närmaste åren. Sviter av den globala finanskrisen, bräckliga europeiska banker och avsaknad av strukturella reformer är bidragande orsaker till den tröga utvecklingen i Europa. Samtidigt brottas flera tillväxtekonomier med växande obalanser och otillräckliga reformer. Detta blev särskilt tydligt i spåren av råvaruprisfallet. Förutom de ekonomiska utmaningarna har de politiska riskerna ökat vilket tenderar att verka återhållande på tillväxten. Storbritanniens

² SCB, AKU juli 2016

folkomröstning för ett utträde från EU har skapat osäkerhet om det framtida EU-samarbetet även om det är förtidigt att bedöma om de ekonomiska konsekvenserna i närtid.

Näringslivet i Södermanlands län

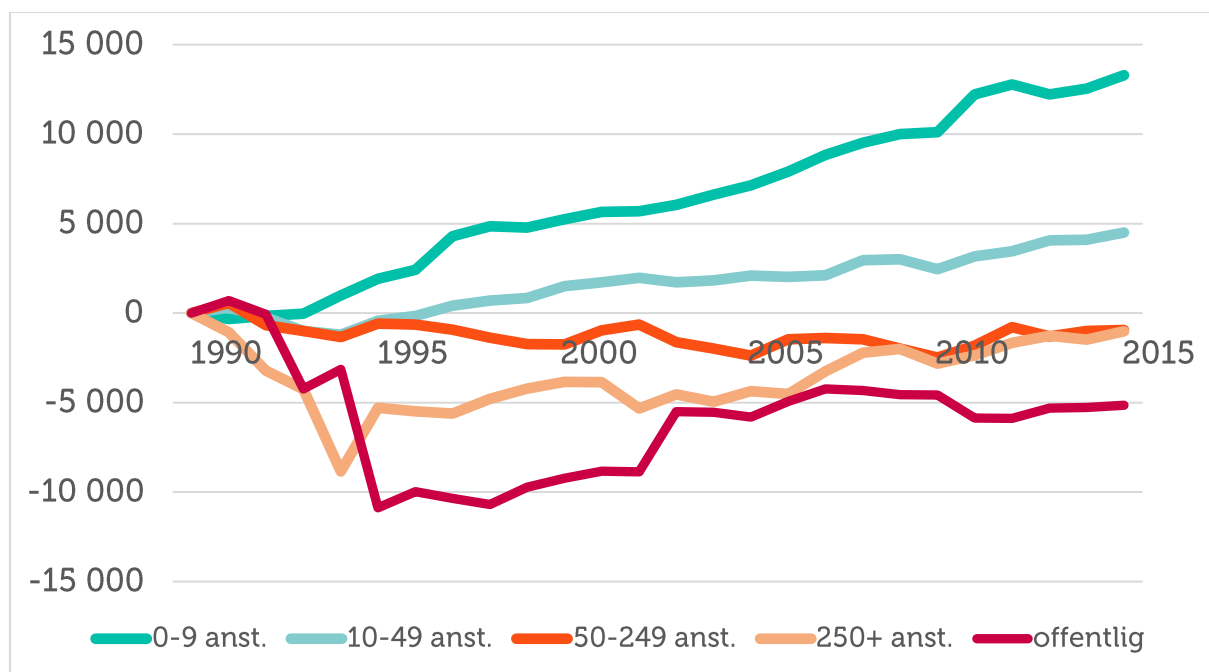
Södermanlands län kännetecknas av entreprenöranda med många nya egna företagare, främst små- och enmansföretagare samt större företag med fler än 250 anställda. Branschstrukturen är jämt fördelad där de flesta branscher finns representerade i länet. Utmärkande är dock att tillverkningsindustrin i länet har relativt sett många anställda till det antal företag, vilket kan förklara beroendeställningen av ett fåtal aktörer och svängningarna i konjunktoren.

Delregionen Nyköping/Oxelösund har ett stabilt och växande näringsliv med ovanligt många starka, medelstora företag. Här finns 3 300 företag inom branscherna Järn och stål, verkstad, sjöfart, besöksnäringen, logistik och tjänsteföretag. Regionen satsar på att förstärka och öka diversifieringen av verksamheter i det lokala näringslivet vilket ger resultat. Nyföretagandet ökar starkt i Nyköping och är nu nästan 23 procent. Besöksnäringen är en annan växande bransch där många av företagen har breda kundsegment och riktar sig inte enbart till den lokala marknaden.

Delregionen Eskilstuna kännetecknas av industritradition vilket innebär att produktion och tillverkning är den bransch som svarar för flest antal sysselsatta i Eskilstuna. Andra branscher som växer snabbt i Eskilstuna är besöksnäringen, bygg, handel och logistik. Omkring 20 procent av Eskilstunas arbetskraft, cirka 8900 personer, jobbar inom industrin. Idag är Volvo Construction Equipment den största arbetsgivaren.

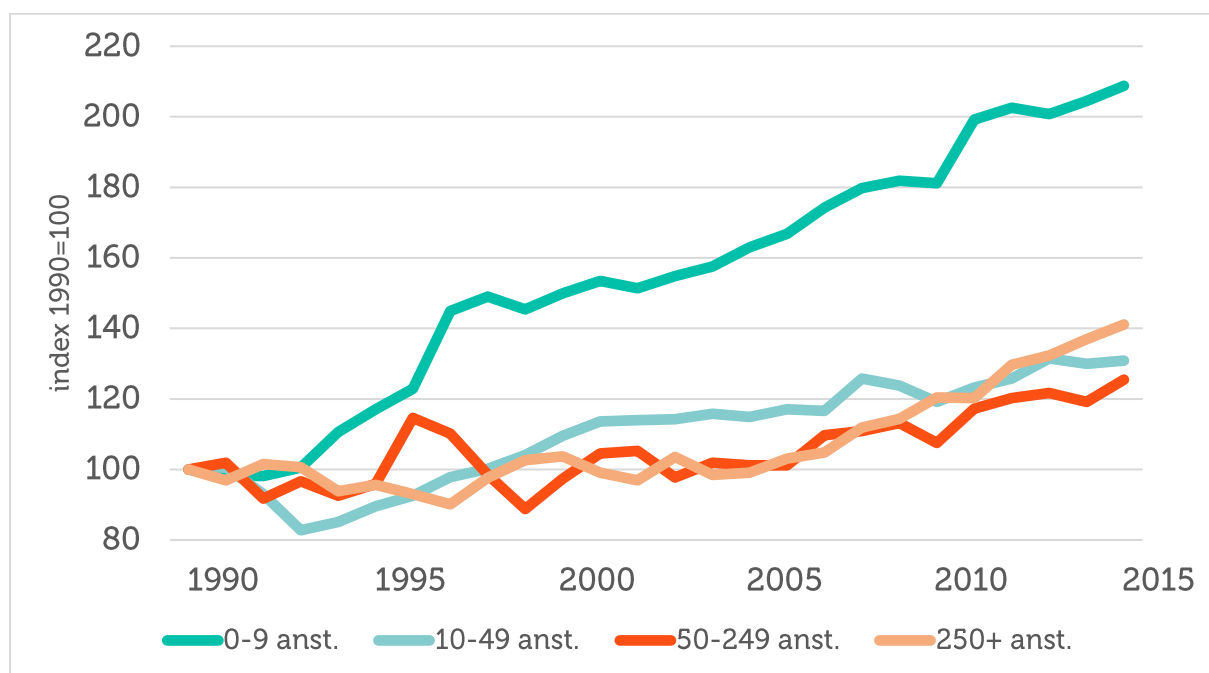
Figur 1 visar tydligt att det är de mindre, växande företagen som står för huvuddelen av sysselsättningstillväxten i Stockholms län. Antalet sysselsatta i den offentliga sektorn växer endast marginellt.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Södermanland län sedan 1990 (källa: SCB)³

Figur 2 visar tillväxten av antal företag i olika storlekar i länet sedan 1990.

Figur 2 Tillväxt av antal företag i Södermanland län sedan 1990 (källa: SCB)⁴

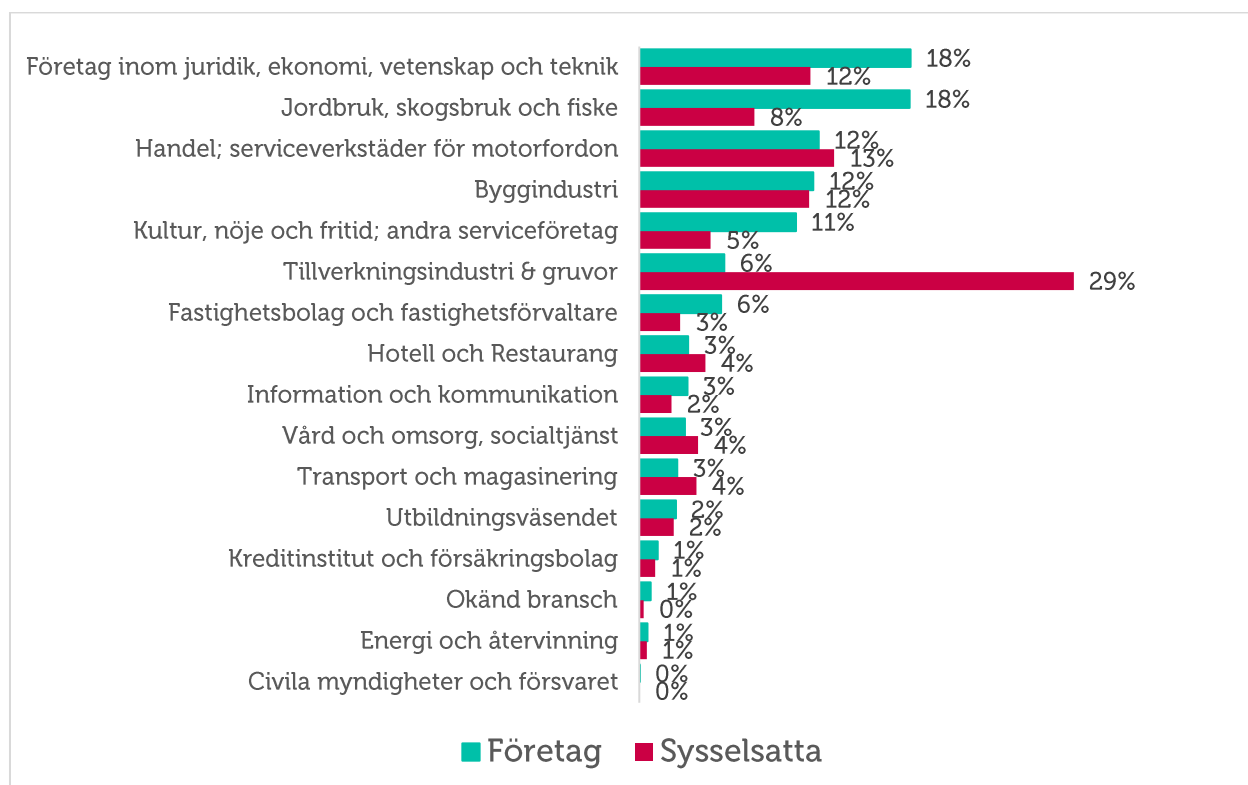

³ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

⁴ Antalet företag definieras som antalet arbetsställen. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

I Södermanlands län en relativt stor andel av de sysselsatta inom jord och skogsbruk, handel och servicesektorerna liksom i tjänstesektorn generellt.

Figur 3 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, år 2015 (källa: SCB)

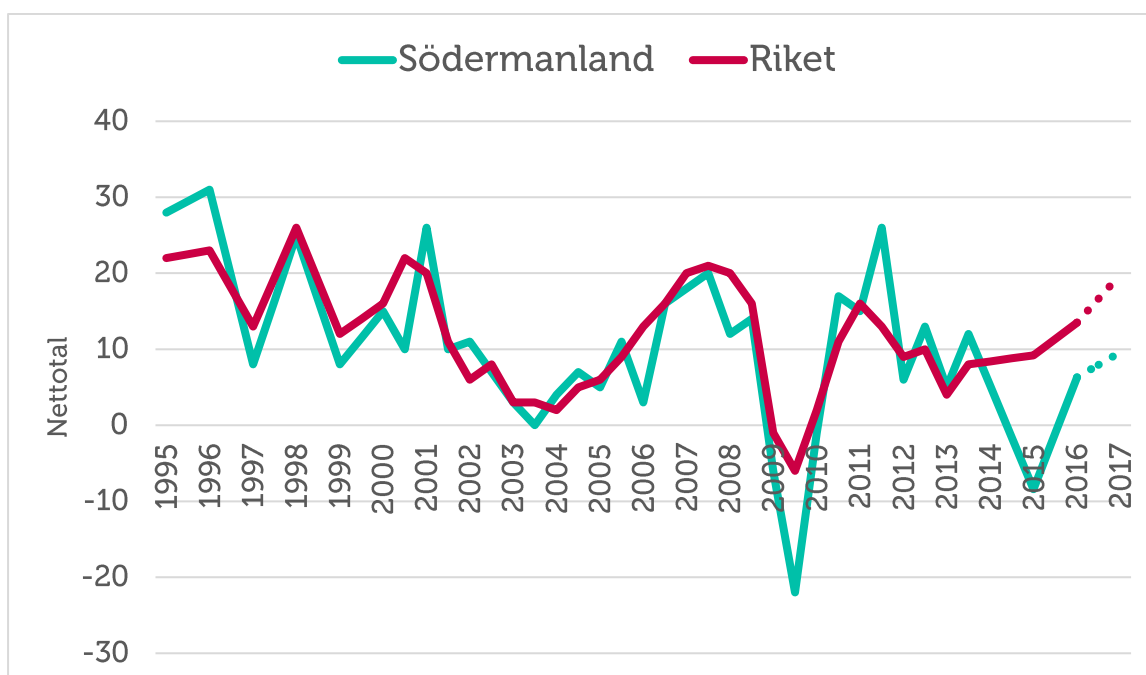
Småföretagsbarometern – Södermanlands län

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningstillväxten har ökat i Södermanland sedan 2015, då nettotalet låg på -1 till 6 i årets undersökning och länet lämnar därmed den negativa sysselsättningsutvecklingen. Totalt sett uppger 21 procent av företagen att personalstyrkan har ökat medan 14 procent har dragit ned på personal. Nettotalet landar på därmed på 6, vilket kan jämföras med rikets netttotal på 14.

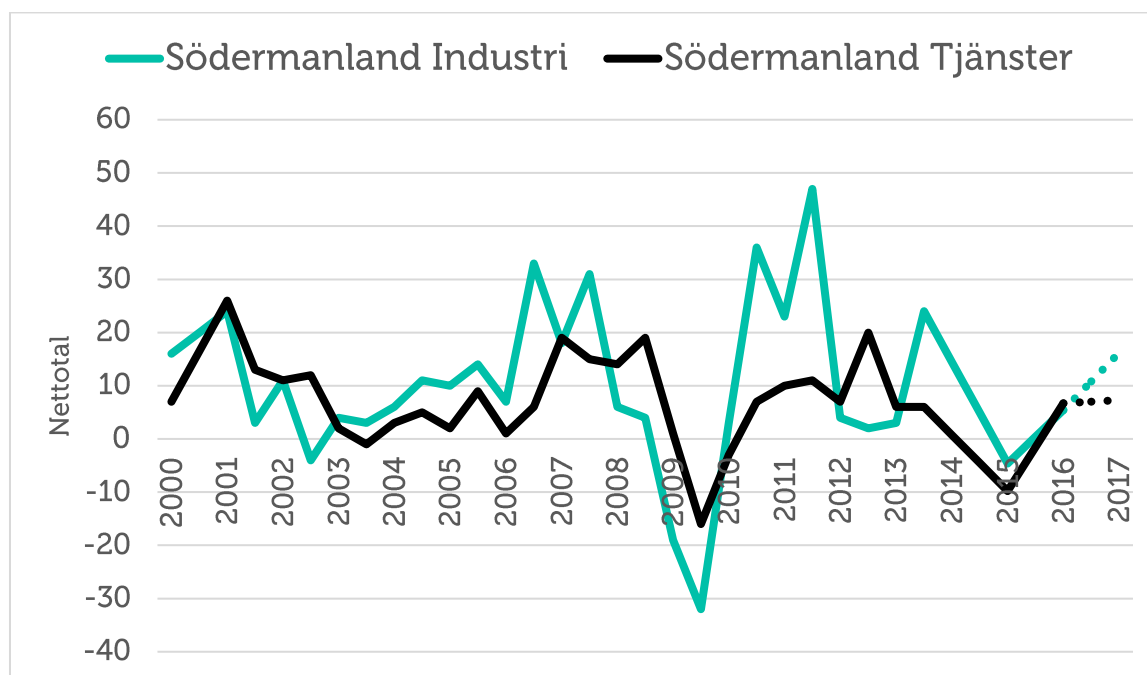
Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Södermanlands län och riket 1995-2016

Sysselsättningstillväxten beror framförallt på en positiv utveckling i tjänstesektorn där 23 procent av tjänsteföretagen har ökat antalet anställda. Inom industrisektorn har man ökat med 17 procent. Värt att notera här är att i riket så har utvecklingen varit den omvända; industriföretagen har då ökat med 26 procent och tjänsteföretagen med 21 procent.

Förväntningarna framöver är höga hos industriföretagen, i linje med rikssnittet, där 21 procent av företagen spår att sysselsättningstillväxten ska fortsätta det kommande året. Som kontrast anser bara 13 procent av tjänsteföretagen att personalstyrkan kommer att öka. Nettotalet förväntas ligga på 17 inom industrin och 7 inom tjänsteföretagen på ett års sikt, att jämföra med 20 som är rikssnittet.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (nettotal) i Södermanlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

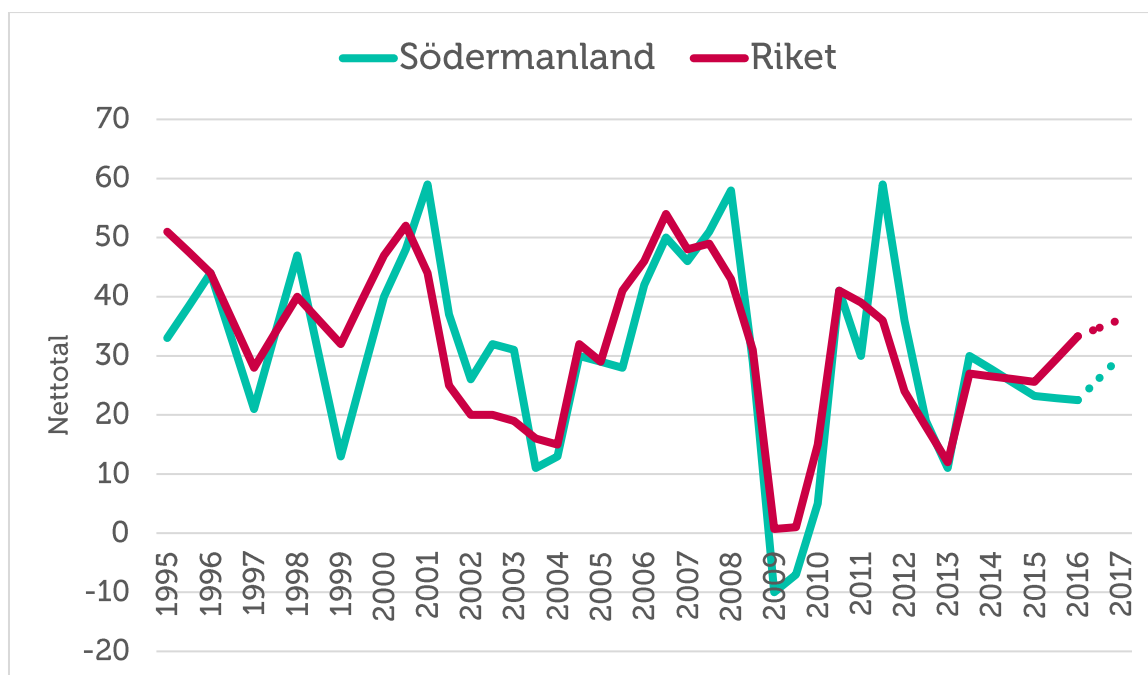
Orderingång

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Orderingången för länets småföretag ligger kvar på en svag tillväxt sedan 2015, i kontrast med rikets utveckling som har en starkare tillväxt. Nettotalet för orderingången i Södermanlands län ligger kvar på ett nettotal på 23 medan rikets nettotal fortsätter att stiga till 33. Sammantaget i länet är det 38 procent av småföretagen som uppger en ökande orderingång, medan 15 procent uppger en vikande.

På ett års sikt räknar länets företag, både industri- och tjänsteföretagen med en förbättrad orderutveckling.

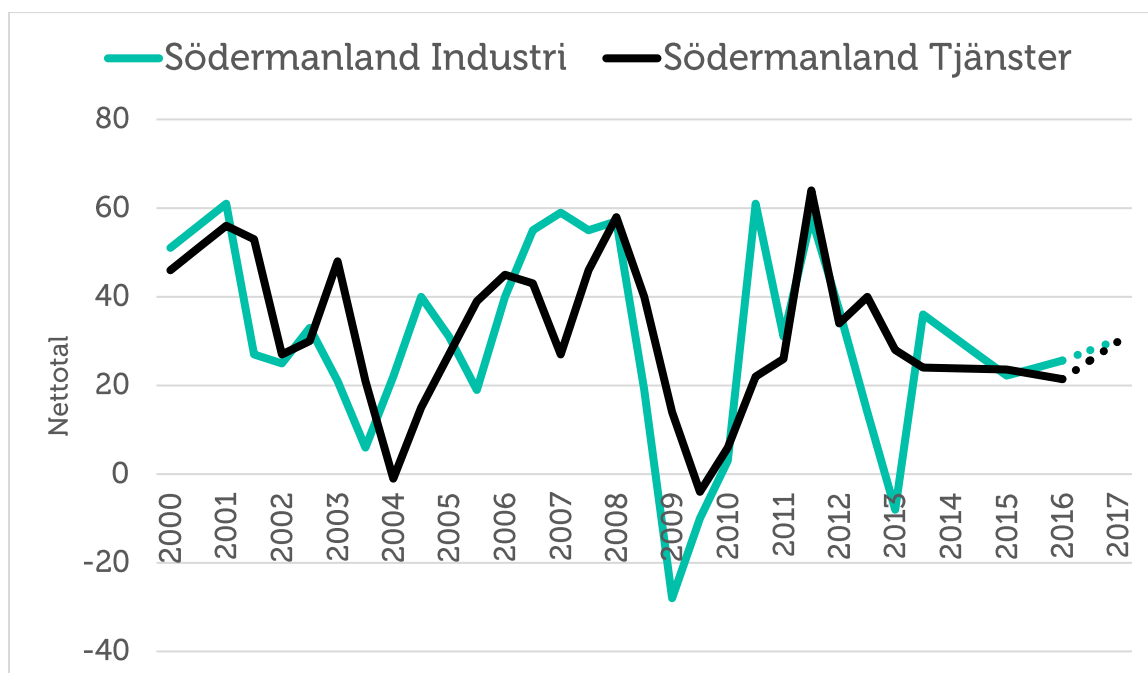
Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Södermanlands län och riket 1995-2016

Försämringen beror främst på ett minskat antal order till tjänsteföretagen som gått från netttotal 24 till på 21. Det är svagare än sektorns rikssnitt på 34.

Inom industrisektorn har nettotalet legat still på 26 vilket också är sämre än rikssnittet. Båda sektorerna är lika positiva inför framtiden där nästan vart fjärde företag spår en ökad ordergång.

Figur 7 Ordergång (netttotal) i Södermanlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Tackat nej till order

44 procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order under det senaste året. Det är en något högre andel än snittet för riket (40 procent). Vad som är utmärkande är bland industriföretagen är det så många som 70 procent som tvingats tacka nej. Bland tjänsteföretagen är det betydligt färre som tackar nej till order, 35 procent av företagen. Den huvudsakliga anledningen är att över hälften av företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (60 procent av industriföretagen). Ett annat skäl är på grund av arbetskraftsbrist. Anmärkningsvärt är att vart fjärde tjänsteföretag uppger att det skulle kräva stora investeringar (bara 2 procent av industriföretagen).

Figur 8 Tackat nej till order

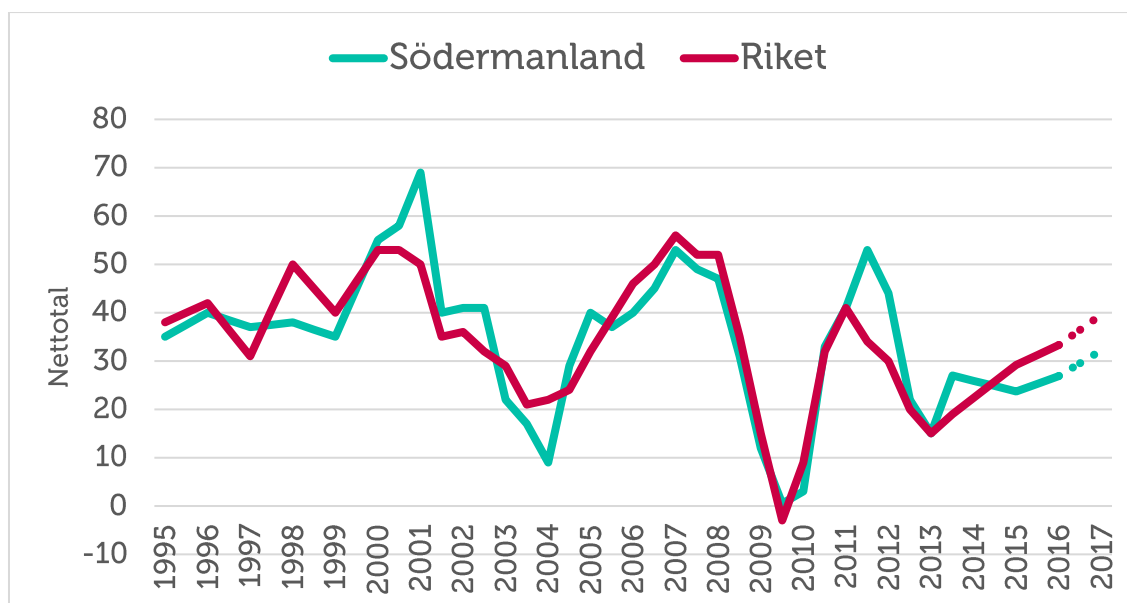

Omsättning

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

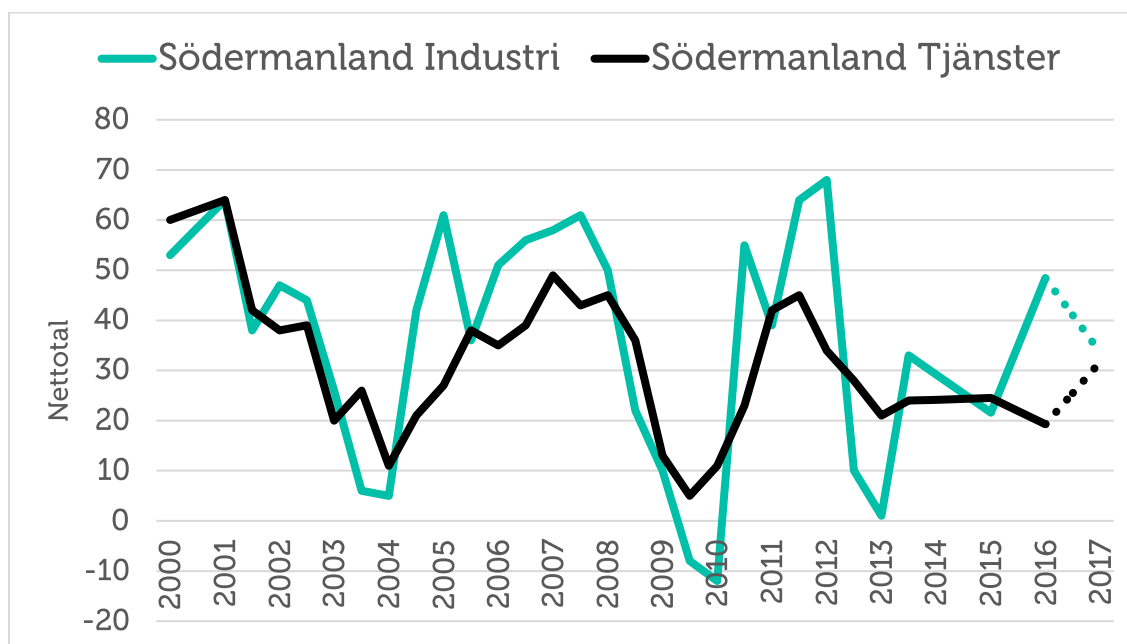
Omsättningstillväxten i Södermanlands län ökar i takt med riket, om än från en något låg nivå sedan 2015 med ett netttotal på 24 till årets undersökning då det landade på 27 (för riket 29 respektive 33).

Figur 9 Omsättningsutveckling (netttotal) i Södermanlands län och riket 1995-2016

Tillväxten i omsättning har skett i framförallt inom industriföretagen där 54 procent av företagen uppger att omsättningen har ökat, se figur 10. Tjänsteföretagen upplever en betydligt svagare tillväxt där motsvarande siffra 39 procent. Anmärkningsvärt är att vart femte tjänsteföretag har upplevt en minskad omsättning, jämfört med 5 procent bland industriföretagen. Nettotalet för industrin landar på 48, att jämföra med 19 för tjänsteföretagen. Inför det kommande året tror båda sektorerna på en positiv utveckling av omsättningen och landar på ett nettotal på 32, vilket är en bit under 40 som är riksnittet.

Figur 10 Omsättningsutveckling (netttotal) i Södermanlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Konjunkturindikatorn

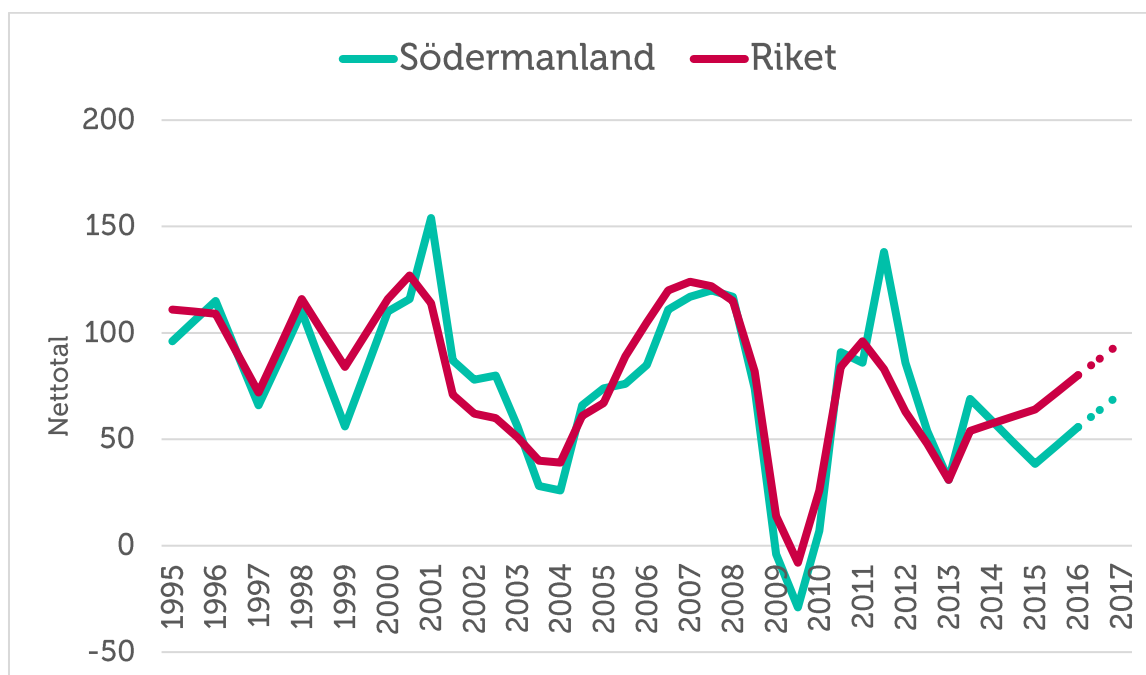
Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturykeln. En konjunkturykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, ordergång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera netttotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2016 års mätning är tillväxten något högre än för riket även om det är från en lägre nivå och konjunkturindikatorn landar på 56, jämfört med rikets indikator på 80. Södermanland är därmed det fortsatt tredje svagaste länet i riket avseende konjunkturindikatorn, näst efter Kronoberg och Norrbotten. Återhämtningen från den tidigare konjunktursvackan fortsätter, främst till följd av en kraftigt stärkt konjunktur för industriföretagen. Konjunkturindikatorn spås stiga till 72 inom ett års sikt.

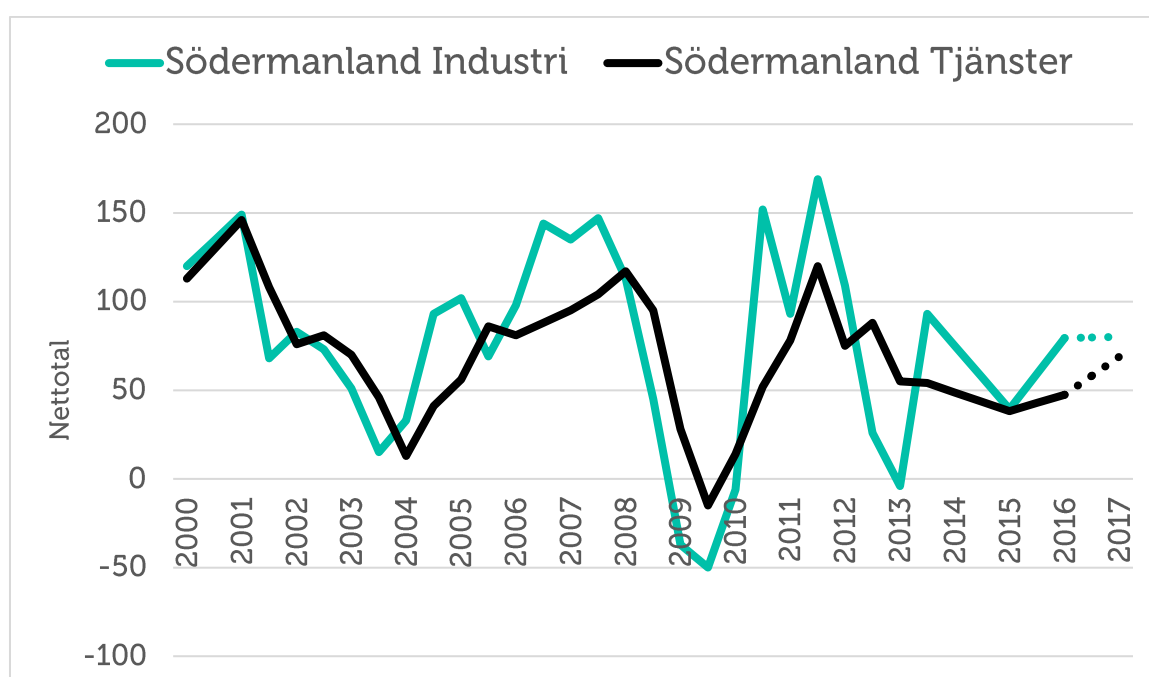
Figur 11 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Södermanlands län och riket 1995-2016

Den bakomliggande orsaken till årets starka uppgång är den starka omsättningsökningen bland industriföretagen. Konjunkturindikatorns netttotal uppgår till 48 vilket ska jämföras med rikssnittet på 33.

Under det kommande året är båda sektorerna optimistiska inför framtiden och prognoserna ligger i linje med rikets genomsnitt. Undantaget är tjänsteföretagen som avviker sysselsättningsprognoserna där bara 13 procent av företagen spår en sysselsättningsökning. Att jämföra med industriföretagen där vart femte företag spår en ökning i personalstyrkan.

Figur 12 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Södermanlands, industri- och tjänstesektor 2000-2016

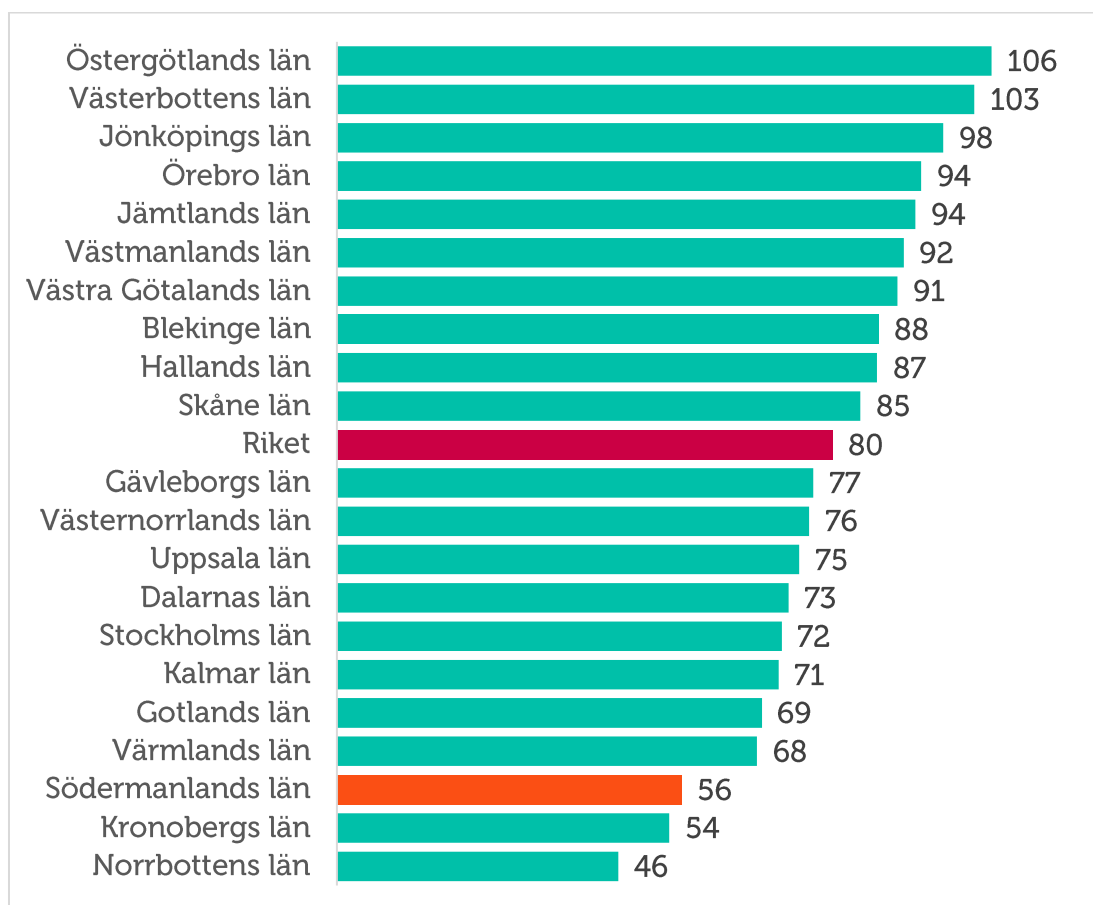

För den sammanvägda konjunkturindikatorn placerar sig Södermanlands län med nettotalet 56 vilket är långt under riksgenomsnittet som uppgår till 80. Placeringen tyder på att tillväxten varierar i hela landet att utvecklingen varierar mellan länen är rimligt då varje län har olika näringslivsförutsättningar. Detta bekräftas av figur 13 som visar utvecklingen för varje län i förhållande till riksgenomsnittet. För att förstå de bakomliggande faktorerna bör de enskilda konjunkturindikatorerna studeras för industri respektive tjänstesektorn. Inom t.ex tillverkningsindustrin i Södermanlands län är det relativt sett stor mängd sysselsatta inom ett färre antal företag, något som påverkar utfallet i den sammanvägda undersökningen. Detta är gemensamt även för de andra länen som placerar sig långt ner på listan.

Variationen i tillväxt i landet bekräftas av den parlamentariska landsbygdskommittén som lyfter fram att landsbygdskommuner är mer specialiserade inom areella näringar och

lågteknologisk tillverkningsindustri.⁵ Många av dessa branscher befinner sig i en rationaliseringsfas där sysselsättningen minskar. Vad som också konstateras är att landsbygdernas sämre utveckling i sysselsättningen sannolikt beror på näringslivsstrukturen. Det är således svårt för en del landsbygder där tillverkningsindustrin dominerar sysselsättningen, men där en sämre tillgång på utbildad arbetskraft och avancerade företagstjänster kombinerat med en svag köpkraftsutveckling på lokala marknader gör det svårt för nya verksamheter att etablera sig.

Figur 13 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2016

Emma Tonnes, Regionchef Företagarna Södermanland

I jämförelse med förra årets rapport för Södermanland ser vi en positiv trend gällande konjunkturen i vårt län. Vi hoppas och tror att denna kommer att hålla i sig. Att vi också ser en positiv trend gällande företagarnas expansionsutsikter känns mycket bra.

Den stora utmaningen för våra företagare ligger i att hitta lämplig arbetskraft, vilket vi också ser kommer bli en av våra största utmaningar framöver. Vi måste tillsammans hitta lösningar för att råda bot på detta då det är, och kommer att fortsätta att vara, ett av våra största tillväxthinder i länet om inget görs. Att 44 % av våra företagare har behövt tacka nej till order för att de inte har kapacitet att leverera är djupt oroande.

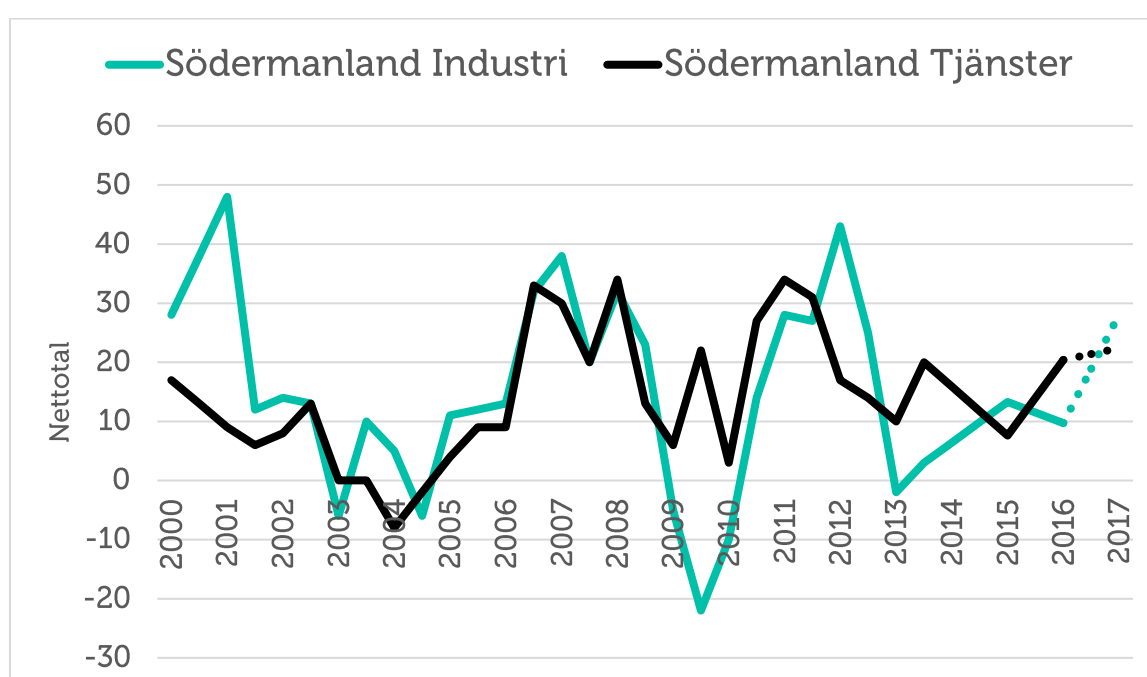
Vi kan också i årets rapport börja ana en positiv prognos för den sammanlagda konjunkturen i Katrineholm vilket vi hoppas kunna bekräfta till nästa år.

Lönsamhetsutvecklingen

Lönsamheten diktar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Sedan 2015 har lönsamheten i industriföretagen i Södermanlands län förstärkts med ett netttotal som landar på 18, vilket är något under rikssnittet på 25. Till skillnad från föregående års rapport är det tjänsteföretagen som driver på tillväxten medan industrisektorns lönsamhet har tvärt om mattats av. Tjänsteföretagen har därmed ett netttotal på 20 medan industriföretagen landar på 10.

Utvecklingen framöver ser ljus ut, och avspeglar återhämtningen i konjunkturen. Både sektorerna är optimistiska om utvecklingen framöver även om industriföretagen spår en något starkare lönsamhetsutveckling än tjänsteföretagen.

Figur 14 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Södermanlands län, industri- och tjänstesektor 2000-2016

Företagens prisförväntningar

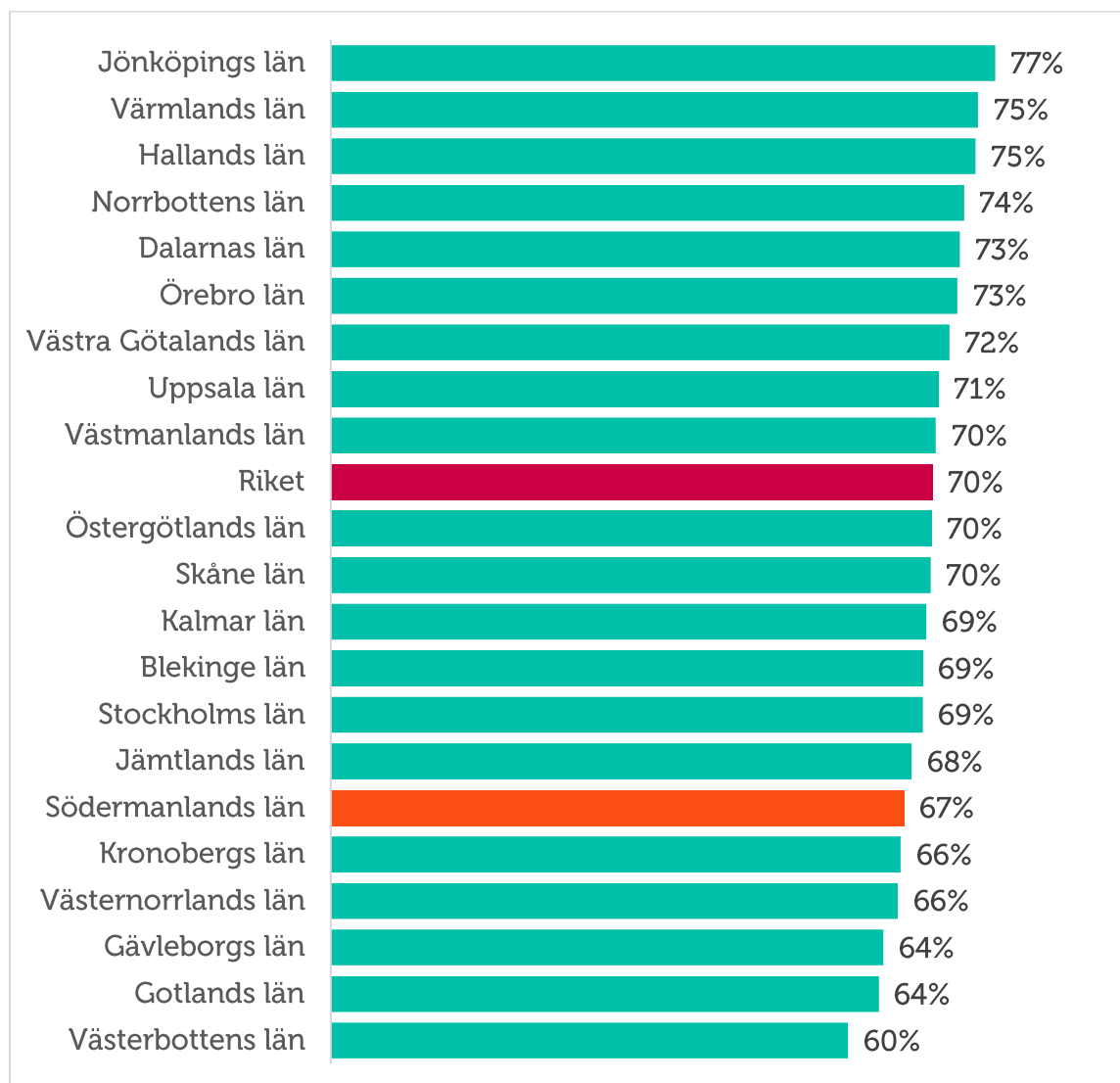
Södermanlands företag har förväntningar gällande prisutvecklingen som är betydligt högre än genomsnittet för riket. Tack vare en god konjunktur så räknar 45 procent av företagen med att kunna höja priserna kommande år. Detta är en betydligt fler än genomsnittet för riket där bara 36 procent av företagen spår prishöjningar. Av industriföretagen tror 36 procent av företagen på prisökningar och av tjänsteföretagen 47 procent. Inom industrin och tjänstesektorn i riket som helhet är det 36 procent av företagen som tror på högre priser på riksnivå.

Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

Till skillnad från undersökning för 2015 så är det betydligt fler företag i Södermanlands län som ser bättre möjligheter att växa framöver. 67 procent, av företagen i länet att de har goda utsikter att expandera på sikt, vilket är straxt under genomsnittet för riket.

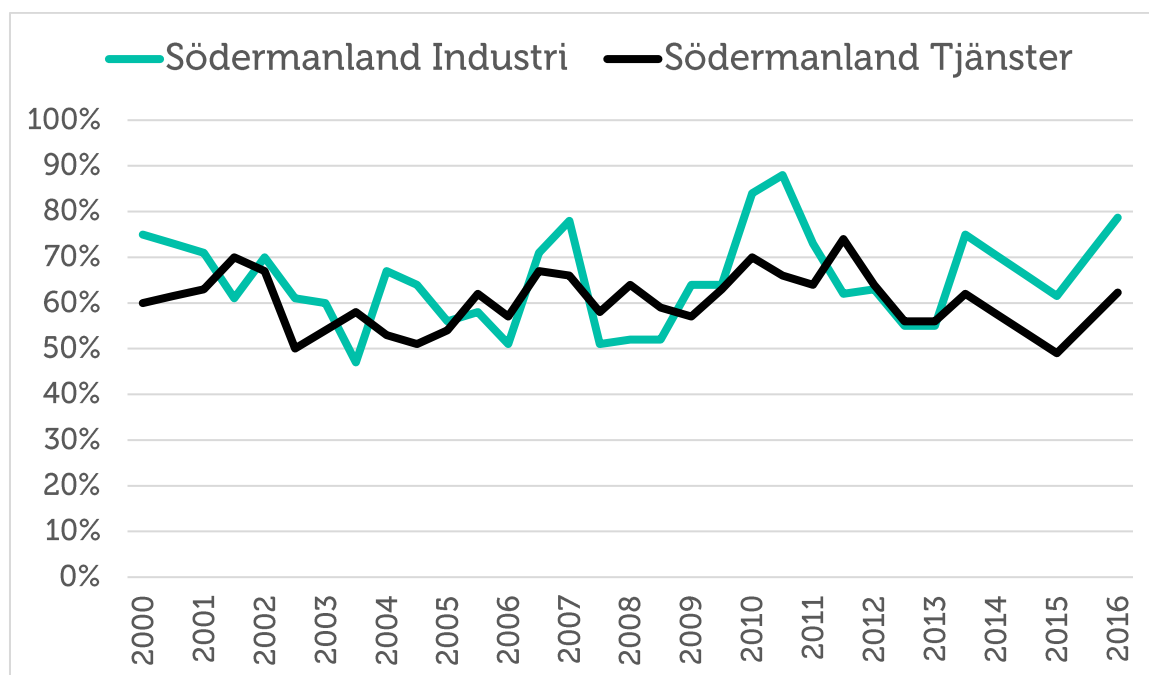
Figur 15 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2016

Utmärkande är att industriföretagen i Södermanland spår en avsevärt bättre framtid och vill växa där 79 procent av industriföretagen upplever goda möjligheter att växa. Att jämföra med riket för den enskilda sektorn 71 procent. Det är dubbelt så många fler industriföretag som ser mycket goda expansionsutsikter jämfört med tjänsteföretagen (24 procent respektive 12 procent)

Tjänsteföretagen följer samma goda tillväxttakt som industriföretagen men från en lägre nivå. 62 procent av företagen har goda expansionsutsikter vilket är en klar förbättring sedan 2015 och 49 procent av företagen. Utmärkande är att det är betydligt fler tjänsteföretag, nästan vart tredje företag, som inte ser några expansionsutsikter.

Figur 16 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Södermanlands län, industri- och tjänstesektorn 2000-2016

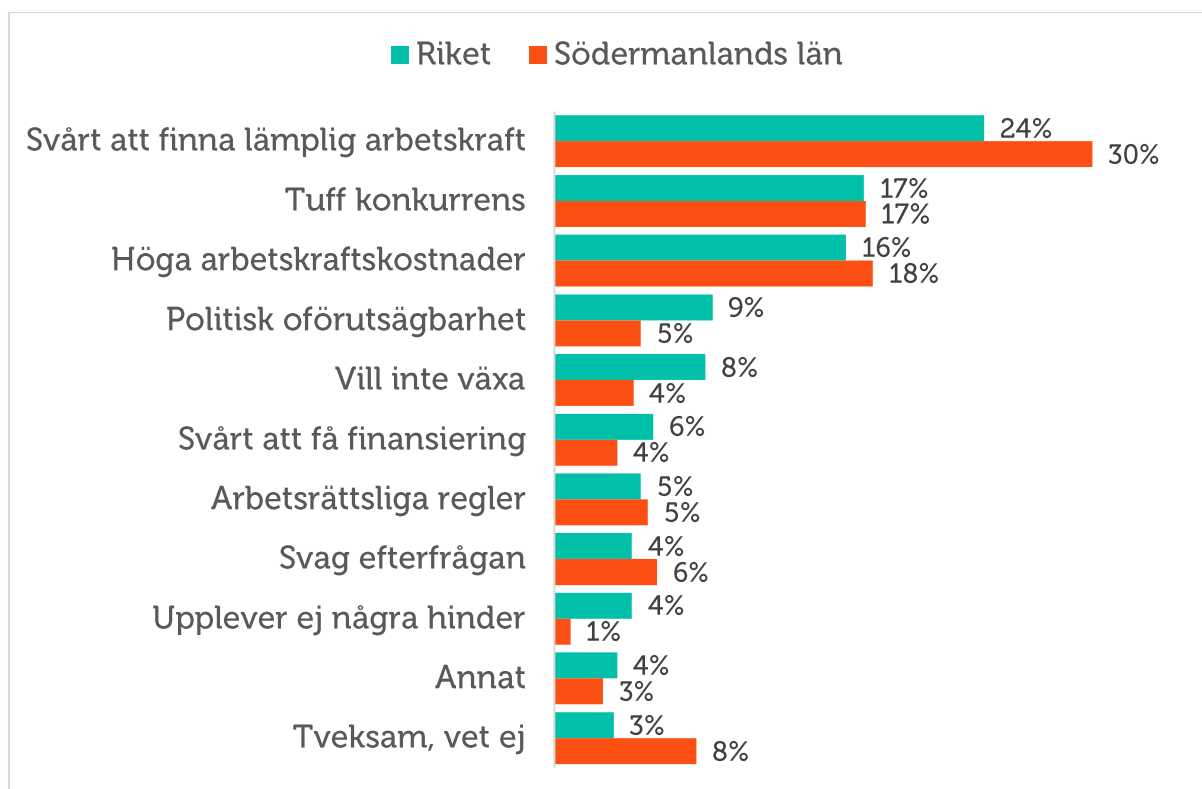

Det största tillväxthindret som Sörmlands småföretag upplever är att det är svårt att finna lämplig arbetskraft. Hela 30 procent av alla företag uppger detta som det största hindret, vilket är en fortsatt hög nivå och betydligt fler än i riket som helhet. Det är framförallt bland industriföretagen som uppger att det är svårt att finna lämplig arbetskraft, 46 procent jämfört med 24 procent bland tjänsteföretagen.

Även höga arbetskraftskostnader (18 procent) uppges utgöra ett tillväxthinder av många företag i länet och ligger strax över riksgenomsnittet. Utmärkande är att det är dubbelt så många tjänsteföretag som industriföretag som anger arbetskraftskostnader vara ett hinder för expansion (20 respektive 10 procent).

Ett tredje tillväxthinder är tuff konkurrens och även här utmärker sig tjänsteföretagen med att det är mer än tre gånger så många fler tjänsteföretag än industriföretag som ser detta som ett hinder för expansion (22 procent respektive 6 procent).

Figur 17 Tillväxthinder enligt företagen i Södermanlands län och i riket 2016 (procent)

Pär Åkerberg, VD Åkerbergs trafik

Det är glädjande att det är en positiv utveckling i konjunkturen i Södermland. Dock ser jag och mina företagarkollegor en enorm kompetensbrist, framförallt inom transport men även inom till exempel vård- och restaurangbranschen. Jag skulle exempelvis kunna fördubbla antalet anställda i mitt företag om jag hittade rätt kompetens. Detta är en samhällsutmaning som måste lösas snarast för att inte hämma utvecklingen i Sverige och i Sörmland.

Konjunkturrisiker

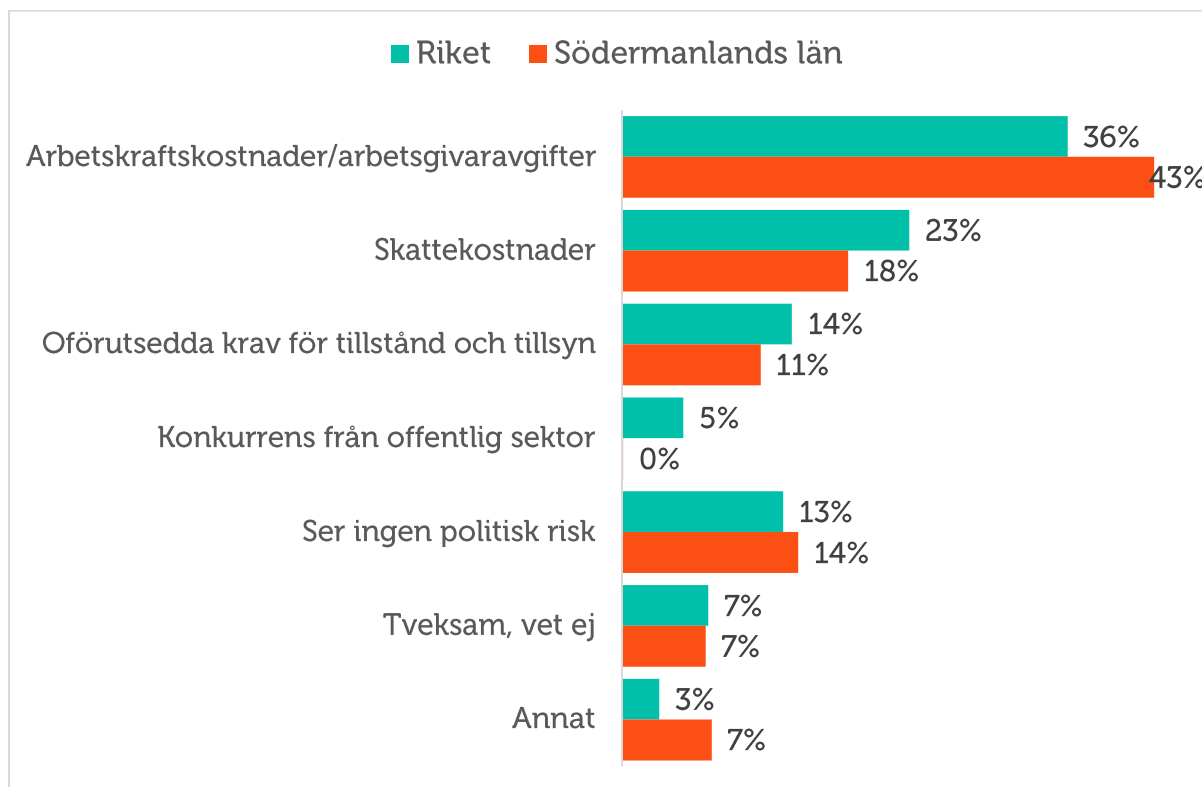
Den starka inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisken enligt över hälften av företagen i länet. Den följs av oro för löneökningar, Energi- och råvarupriser samt den internationella konjunkturen. Värt att notera är att så många som vart tioende företag inte ser någon konjunkturrisk över huvud taget. Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt på riksnivå och företagen överlag fortsatt är optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Södermanlands län, vilket också är en högre andel jämfört med riket som helhet (43 procent respektive 36 procent), se figur 18. Det är framförallt tjänsteföretagen som är särskilt oroliga för detta där nästan hälften av tjänsteföretagen upplever denna risk.

Ökade skattekostnader upplevs också som en betydande politisk risk, här ligger nivån strax under riksgenomsnittet. Här ses risken störst bland industriföretagen med 28 procent vilket överstiger den enskilda sektorn i hela landet (23 procent). Av tjänsteföretagen är det 15 procent som ser denna risk som stor.

Figur 18 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Södermanlands tre regioner

Historiskt har länet legat på en relativt sett låg konjunkturindex oavsett om konjunkturen varit stigande eller minskande. Det kan bero på länets näringslivsstruktur och att olika delar av länet därmed uppvisar en kraftigt olikartad konjunkturutveckling. Det är därmed relevant att ge en mer ingående och detaljerad barometer för Södermanland. På så sätt kan vi ge en bild av hur konjunkturläget skiljer sig åt i olika delar av Södermanland.

Vid uppdelning av Södermanland i olika regioner används följande indelning som genomgående används i hela Barometern.

Nyköping/Oxelösund utgörs av kommunerna Nyköping, Oxelösund, Trosa och Gnesta.

Eskilstuna utgörs av kommunerna Eskilstuna och Strängnäs.

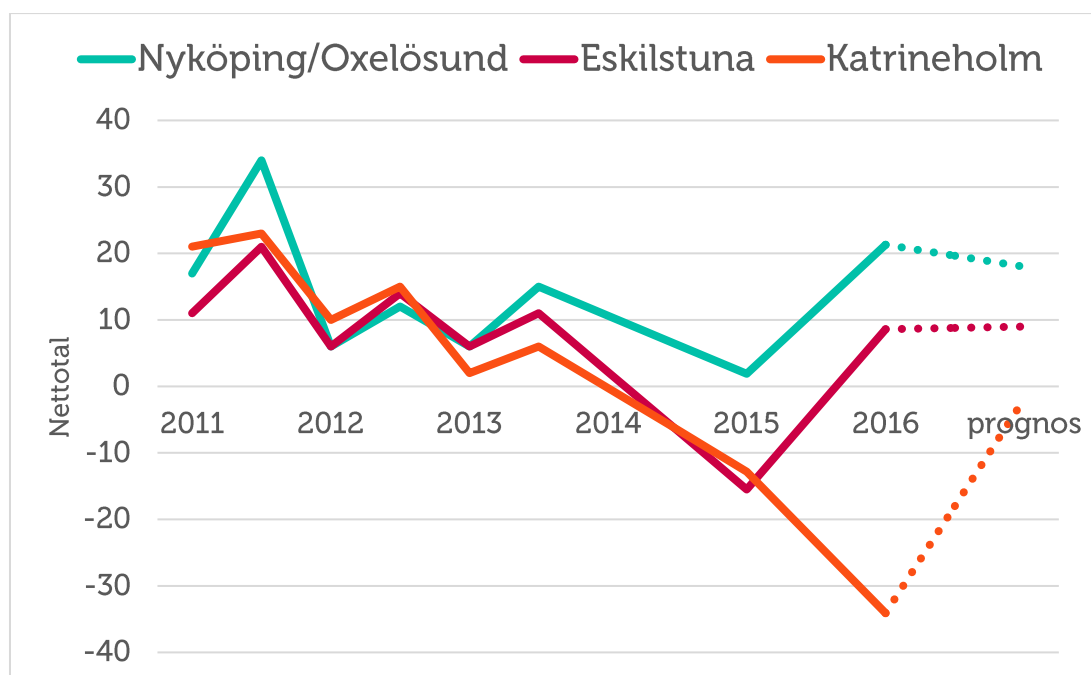
Katrineholm utgörs av kommunerna Katrineholm, Vingåker och Flen.

Södermanlands tre regioner – sysselsättning

I årets mätning har sysselsättningsstillväxten varit positiv i två av tre regioner. Nyköping/Oxelösund som fortsätter att utvecklas starkt visar på ett netttotal på 21 och som långt överstiger riksgenomsnittet på 13. Eskilstuna som har vänt utvecklingen från negativ till positiv tillväxt fortsätter att utvecklas starkt men med ett något lägre netttotal på 8. Den absolut svagaste utvecklingen ser vi i Katrineholm, med ett netttotal på -34 som i årets undersökning fortsatt den negativa trenden med negativ sysselsättningsstillväxt. Det betyder att fler företag drar ned anställda än de ökar.

Inför det kommande året spår allt tre delregioner att sysselsättningsstillväxten blir bättre, även om Katrineholm landar på ett negativt netttotal -2. Nyköping/Oxelösund antas fortsatt ha den starkaste utvecklingen.

Figur 19 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Södermanlands tre regioner 2011-2016

Södermanlands tre regioner – orderingsång

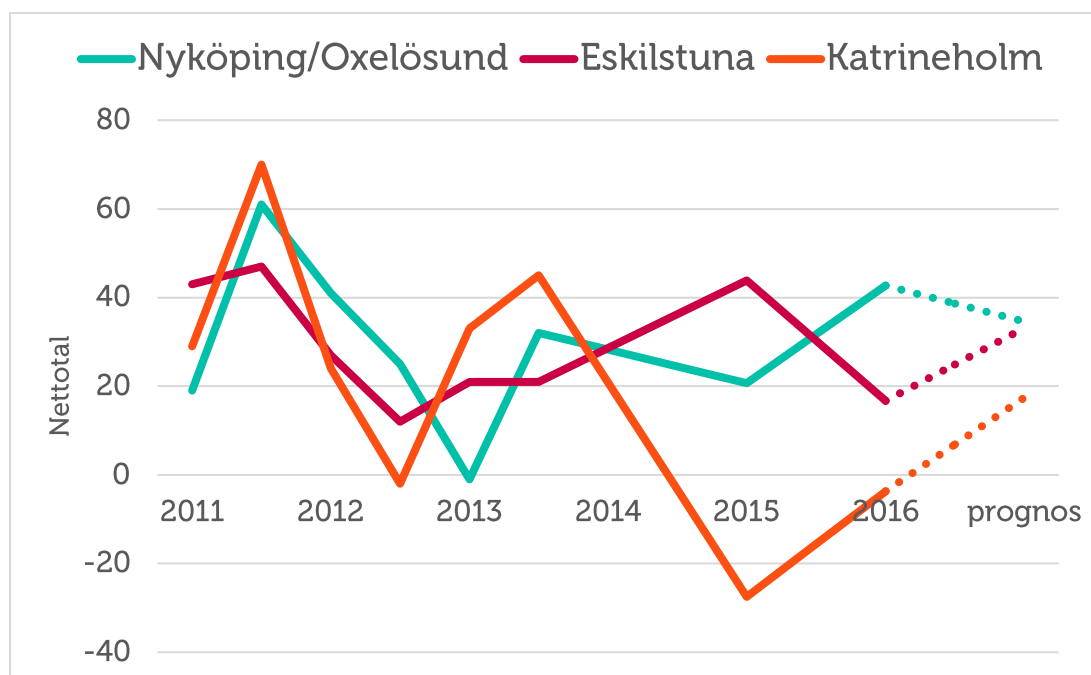
I årets mätning ser vi att tillväxten i orderingsång varit som snabbast i Nyköping/Oxelösund och går från ett netttotal på 21 förra året till 43 i årets undersökning, vilket också är avsevärt över riksgenomsnittet på 33. Över hälften av deras företag uppger att orderingsången har ökat under året samtidigt som 10 procent har minskat.

Eskilstuna har en annan utveckling som bryter en trend med flera års tillväxt och som i år tappar hälften av nettotalet; från 44 förra året till 17 i år. 26 procent av företagen uppger en ökad orderingsång medan 10 procent har minskat.

Katrineholm är undantaget i regionen med en annars växande orderingsång. Man har lämnat föregående års netttotal på -28 bakom sig och landar i år på -4. Det är en bra återhämtning även om det fortfarande är fler företag som har ett minskat antal order än ett ökande antal, Se figur 20.

Inför det kommande året spår samtliga delregioner att orderingsången blir positiv. Eskilstunas utveckling är starkast och kommer nästan i nivå med Nyköping/Oxelösund som spår en svagare orderingsång. Även Eskilstuna förväntar sig ett ökat netttotal från -4 till 17 vilket är en avsevärd återhämtning jämfört med årets siffror.

Figur 190 Orderutveckling (netttotal) i Södermanlands tre regioner 2011-2016

Södermanlands tre regioner – omsättning

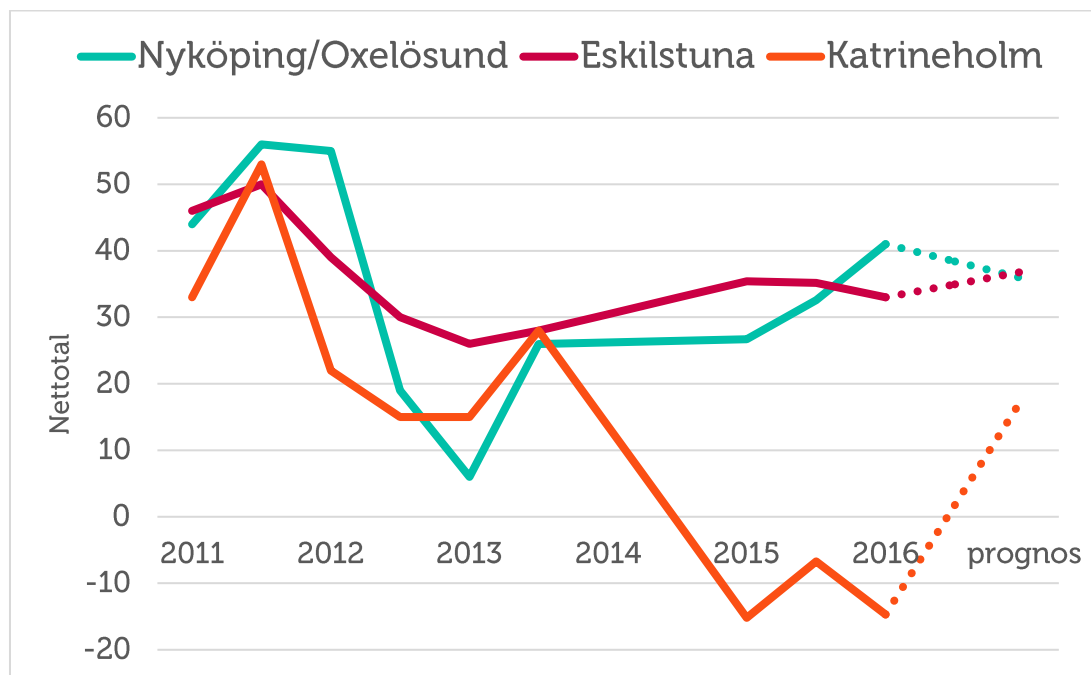
Omsättningsutvecklingen är väldigt stark i två av länets tre regioner. Även här driver Nyköping/Oxelösund tillväxttakten och går från netttotal 27 i föregående undersökning till 41 i år. Hälften av alla företag i den här regionen har ökat sin omsättning varav så många som vart femte företag uppger att de har ökat den betydligt mer.

Eskilstunas utveckling följer genomsnittet för riket och går från netttotal 35 i föregående undersökning till 33 till i år. I Nyköping/Oxelösund går nettotalet från 26 till 27. Katrineholm

som haft en negativ omsättningsutveckling sedan hösten 2014 går från ligger kvar på nettotalet -15.

Samtliga regioner tror på en ökad omsättningstillväxt, där Katrineholm spår starkast utveckling. Nettotalet spås landa på 18. I Eskilstuna är prognosen en svag positiv utvecklingen från 33 till 37 och i Nyköping/Oxelösund går den från 38 till 36.

Figur 20 Omsättningsutveckling (netttotal) i Södermanlands tre regioner 2011-2016

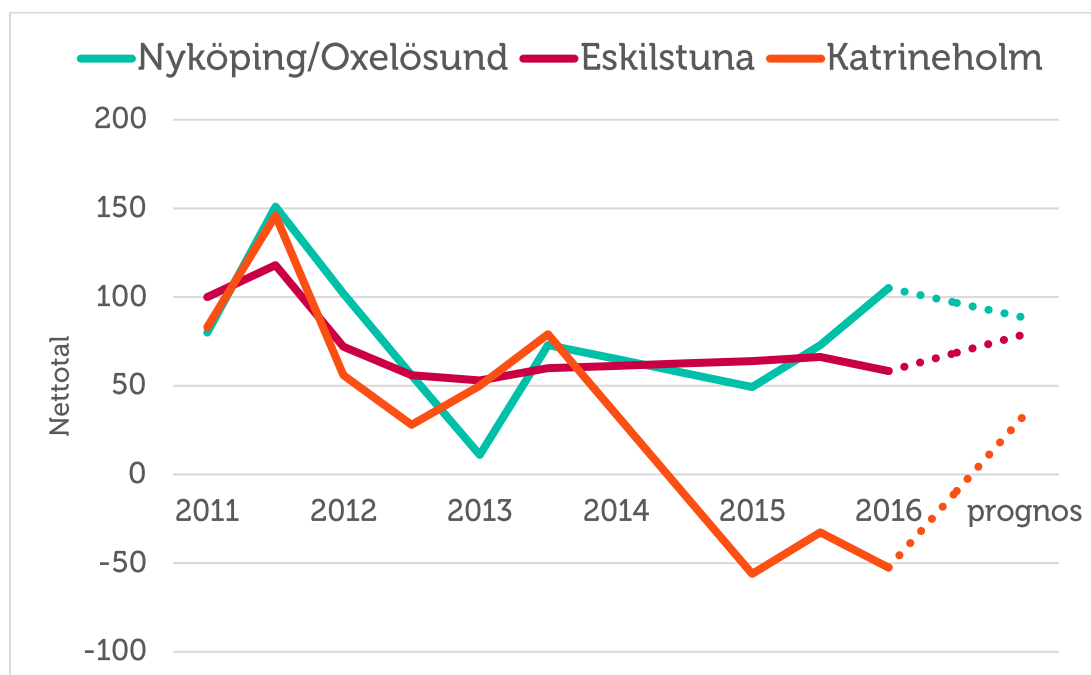

Södermanlands tre regioner – konjunkturindikatorn

När vi adderar nettotalen för sysselsättning, ordergång och omsättning får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i delregionerna. Den starkaste konjunkturindikatorn på 105 finner vi i Nyköping/Oxelösund som presterat starkast och långt över riksgenomsnitt inom delfaktorerna ordergång, omsättning och sysselsättning. Eskilstuna som har ett samlat nettotal på 58 vilket är en bit under riksnittet har en stark omsättning men visar på en svagare utveckling på både sysselsättning och ordergång. Katrineholm fortsätter sin svaga utveckling och det är framförallt sysselsättning som med nettotalet -34 och omsättningen på -14 som drar ner den samlade bilden.

Framöver spår samtliga delregioner att konjunkturen stärks framöver. Starkast konjunkturindikator på ett års sikt förväntar sig Nyköping/Oxelösund med indikatorn 88 även det är en svagare utveckling. Eskilstuna har förväntar sig en snabbast ökning med ett nettotal på 79. Svagast indikator, men relativt sett snabbast ökning, spås i Katrineholmsregionen. Indikatorn stiger till 34.

Figur 21 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, orderingång och omsättning (nettotal) i Södermanlands tre regioner 2011-2016

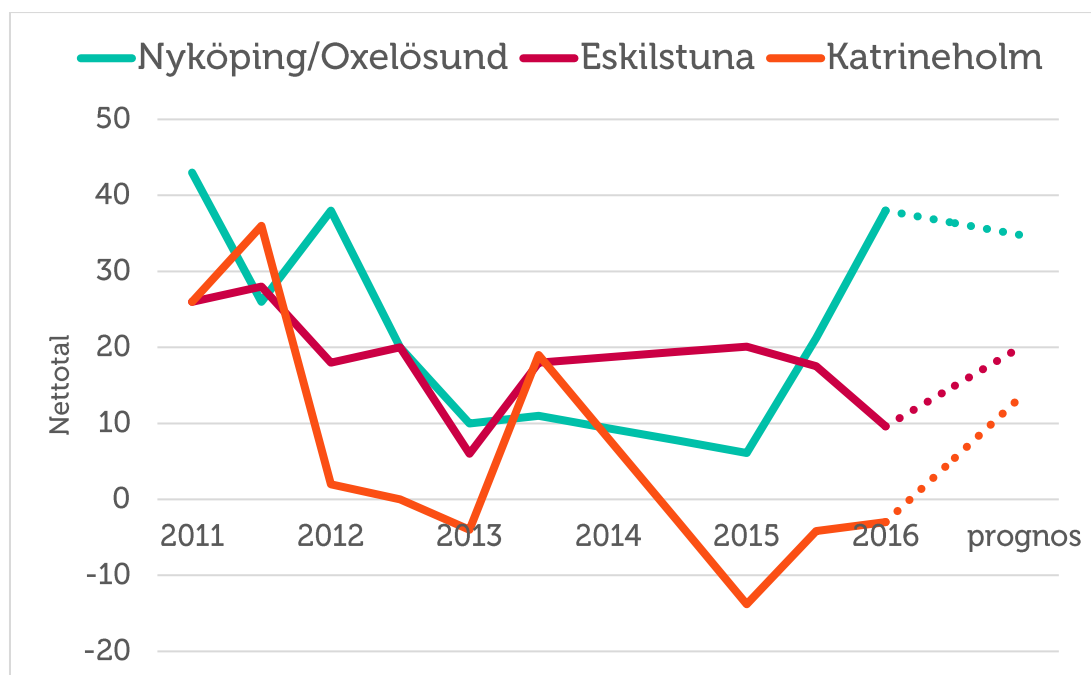
Södermanlands tre regioner – lönsamhet

Starkast lönsamhetsutveckling finns i Nyköping/Oxelösund där nästan hälften av företagen uppger en ökad lönsamhet under det gångna året. Lönsamheten går från ett netttotal på 6 i föregående års rapport till 38 i årets undersökning. Detta innebär att nivån är densamma som för toppåret 2012.

Eskilstunaregionen har också haft en positiv, om än svag, utveckling. Nettotalet för lönsamhet har halverats och gått från 20 till 10. 25 procent av företagen säger sig ha en förbättrad lönsamhet. Samtidigt uppger 16 procent att de upplevt en sämre utveckling. Katrineholms lönsamhetsutveckling har vänt och är på väg i rätt riktning i årets undersökning även om netttotal landar på -3. 30 procent av företagen upplever en förbättrad lönsamhet men det är en större andel, 33 procent, som upplever en försämrad utveckling.

Framöver är det Katrineholm som spår snabbast tillväxt i lönsamheten och går från ett netttotal på -3 till 14. Eskilstuna fördubblar nettotalet från 10 till 20 och Nyköping/Oxelösund som redan ligger på en hög nivå backar från 38 till 35.

Figur 22 Lönsamhetsutveckling (nettotal) i Södermanlands tre regioner 2011-2016

Slutsatser och utmaningar för företagsklimatet

Den svenska konjunkturen har utvecklats mycket väl under det senaste året och de små och medelstora företagen är tillväxtmotorn, så även i Södermanlands län. Årets konjunkturindikator uppgår till 56 för Södermanlands län (riket 80) vilket visar på en positiv utveckling från ifjol då nettotalet var 38. Delregionen Katrineholm har dock stora utmaningar avseende samtliga indikatorer vilket är en bidragande orsak till Södermanlands totala konjunkturindikator.

Det är i genomsnitt sju av tio företag som uppger att de vill växa. Samtidigt står företagen inför en rad hinder som motverkar en framtida expansion. Det är framförallt svårt att finna lämplig arbetskraft på arbetsmarknaden och höga arbetskraftskostnader gör att många företag tvekar att anställa. Även politisk oförutsägbarhet har stor påverkan på ett företags expansionsplaner.

Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om utvecklingen framöver. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft. För vissa branscher tycks den politiska diskussionen kring vinstuttag och tillståndsprövning ha en tydlig effekt på förväntningarna.

Utvecklingen det senaste året visar att det är de små och medelstora företag som utgör motorn i jobbskapandet. Det är dessa företag och företagsamma människor som tar risker, som anställer, som skapar varaktiga jobb och som via skattsedeln bidrar till vår gemensamma välfärd. Nästan alla småföretag är ägarledda, där ägaren bor och verkar på orten, med ett stort engagemang för lokalsamhällets utveckling. Småföretagen har därmed en central betydelse för den lokala ekonomin. Denna utveckling kommer att fortsätta under förutsättning att det

skapas goda villkor för företag att starta, expandera och anställa. Det handlar om att företagare ska kunna verka på en rättvis och konkurrensneutral marknad. Villkoren för företagande ska vara lika, oavsett företagsform och bransch. Samt oavsett om företaget har kollektivavtal eller inte och oavsett var företaget verkar geografiskt i Sverige.

De sex viktigaste utmaningarna för det svenska företagsklimatets utveckling är därför även fortsättningsvis att:

- **Säkra småföretagens tillgång till kompetens.** Svårigheten med att hitta lämplig arbetskraft är ett av de största tillväxthindren för små företag. Det är viktigt att underlätta matchning av jobbsökande och företag. Utbildningssystemets utformning samt landsbygdsföretagens tillgänglighet till större arbetsmarknadsregioner är avgörande i dessa avseenden eftersom det påverkar tillgången på kompetenta och erfarna arbetstagare.
- **Den samlade kostnaden för att anställa måste sänkas.** Detta bör ske genom sänkta arbetsgivaravgifter. Genom att införa ett arbetsgivaravdrag kan arbetsgivaravgiften sänkas generellt för mindre företag som vill anställa.
- **Förenkla och sänk skatterna.** Det behövs en översyn av skattesystemet som ger internationellt konkurrenskraft och incitament till företagande, arbete, utbildning och rörlighet. Det ska vara mer lönsamt att ta de risker och det ansvar som det innebär att driva företag. Ta bort de skatter och regler som idag missgynnar ägaredda företag.
- **Minska regelbördan.** Intensifiera den nationella regelförenklingen. Moms- och andra skatteregler utgör, tillsammans med de arbetsrättsliga reglerna, en betydande regelbörda och är ett tillväxthinder för små företag. Anpassa reglerna för småföretagare. Inte tvärtom.
- **Trygghetssystemen måste vara anpassade för små företag.** Företagare ska ha samma rättigheter som anställda eftersom de betalar in i socialförsäkringssystemen efter samma principer.
- **Förbättra möjligheterna att delta i offentlig upphandling.** Offentlig sektor köper varor och tjänster för över 600 miljarder kronor årligen. Krångel och irrelevanta krav måste bort så att fler småföretag kan delta i offentliga upphandlingar. Småföretag ska kunna delta i högre utsträckning genom att ge anbud på delar av större kontrakt och med ett rimligt kravställande. Alla seriösa företag ska kunna delta i offentliga upphandlingar – oavsett om de har kollektivavtal eller inte.